

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

دوره کارشناسی
رشته زبان و فرهنگ عربی
(ویژه طلاب دانشگاه باقر العلوم(ع))

گروه علوم انسانی

تصویب هشتادمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۱۳

دانشگاه باقرالعلوم

دانشکده زبان‌های خارجی و مطالعات بین فرهنگی
گروه زبان و فرهنگ عربی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دوره

کارشناسی زبان و فرهنگ عربی

ویژه طلاب

(دانشگاه باقرالعلوم)

نگارش: ۱۱ - ۲۵ - ۱۳۹۵

پیشخوان

مشخصات کلی دوره کارشناسی زبان و فرهنگ عربی

مقدمه:

دانشگاه باقرالعلوم ^{۱۳۹۵} در راستای اهداف و مأموریت‌های خود در حوزه تربیت منابع انسانی واسطه فرهنگی، با هدف ایجاد ارتباط مناسب میان دو حوزه علمی «زبان و ادبیات عربی»، و نیز «فرهنگ دینی» اقدام به طراحی دوره آموزشی «زبان و فرهنگ عربی» (Arabic Language and Culture) با رویکرد تلفیقی میان زبان عربی و فرهنگ دینی ویژه طلاب حوزه ای و در مقطع «کارشناسی» نموده است.

کارشناسی زبان و فرهنگ عربی، یک دوره کامل آموزشی مطابق با ضوابط و مصوبات وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری است که به زبان عربی و فرهنگ دینی می‌پردازد و از میان طلاب حوزه‌های علمیه (با شرایط مذکور در ادامه این نوشتار)، به تربیت نیروی متخصص اهتمام دارد.

اهداف:

اهداف اصلی این دوره، عبارت است از:

- پرورش طلبه - دانشجویان فرهیخته و صاحب نظر در زمینه زبان و فرهنگ عربی به هدف آماده سازی آنان برای انتقال معارف اسلامی به جهان عرب
- ارتقاء اطلاعات طلبه - دانشجویان با فرهنگ جهان اسلام در حوزه‌های نظام سیاسی - اقتصادی اسلام و جهان عرب، ادیان و مذاهب، اندیشه‌های اسلامی
- ایجاد توانمندی در طلاب - دانشجویان به منظور ترجمه، تدریس، سخنرانی و نگارش مقالات به زبان عربی
- تربیت نیروی انسانی آگاه و معنوی به منظور پاسخ گویی به مراکز فرهنگی داخلی و خارج از کشور

اهمیت و ضرورت:

تسلط به زبان عربی یکی از مهمترین ابزارهای ضروری و لازم جهت شناخت اسلام ناب محمدی ^{صلوات الله علیه و آمدی} و آمادگی برای نشر و تبلیغ معارف بلند اهل بیت ^{صلوات الله علیه و آمدی} می‌باشد. از سوی دیگر، با توجه به انقلاب شکوهمند اسلامی، نیاز

کشور جمهوری اسلامی ایران، به پژوهشگران متعدد و مترجمان متخصص زبان عربی در سطوح مختلف و نیز احتیاج جامعه اسلامی به تحقیق و تبعی در علوم و معارف اسلامی و توسعه ادبیات غنی اسلامی به زبان اصلی دین اسلام وجود چنین متخصصی را ضروری می‌سازد.

دانش آموختگان حوزه‌های علمیه مقدسه، در طول تحصیل خود، دروس متعددی از درس‌های مرتبط با زبان و ادبیات عربی را طی می‌کنند که بخش قابل توجهی از دروس پایه‌های اول تا پنجم حوزه را شامل می‌شود. گفتنی است که طلاب حوزه‌های علمیه پس از اتمام پایه شش در حوزه (پایان سال ششم)، موفق به دریافت مدرک دانش آموختگی «سطح یک» می‌گردند که مطابق مصوبه ۳۶۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورخه ۱۳۷۴/۱۱/۳ شمسی «طلاب و فضلا حوزه علمیه که بر اساس مدرک صادره شده مدیریت حوزه علمیه قم دوره سطح یک را طبق برنامه پیوست گذارنده‌اند، از کلیه مزایای علمی و استخدامی فارغ‌التحصیلان دوره کاردانی دانشگاهها برخوردار خواهند بود».

طول دوره، ساختار نظام آموزشی و تعداد واحدهای درسی:

ساختار نظام آموزشی این دوره، ترمی - واحدی خواهد بود. این دوره دارای ۱۳۲ واحد درسی می‌باشد که ۵۶ واحد مطابق جدولی که خواهد آمد، معادل‌سازی می‌شود و طلبه - دانشجویان از گذراندن آن معاف هستند و تنها ۷۸ واحد آن باقی مانده است.

واحدهای باقی مانده، در چهار محور طراحی شده است. این محورها عبارتند از «دروس عمومی»، «دروس پایه»، «دروس تخصصی» و «دروس اختیاری». بخشی از این واحدهای واحدهای اصلی دوره هستند و برخی دیگر، واحدهای پیش‌نیاز اولیه هستند که برای ایجاد آمادگی علمی لازم در دانشجویان ارائه شده است. این دوره حداقل در چهار ترم متواتی ارائه خواهد شد و حداقل سه سال (شش ترم) به طول می‌انجامد. طول هر نیم‌سال (یک ترم) تحصیلی، شانزده هفته است. زمان تدریس هر واحد نظری ۱۶ ساعت و هر واحد عملی ۲۲ ساعت است.

نقش و توانایی دانش آموختگان:

دانش آموختگان این رشته توانمندی‌های مرتبط با حوزه زبان عربی و فرهنگ عربی - اسلامی را خواهند داشت؛ بنابراین امکان فعالیت با عنوانین زیر را خواهند داشت:

- فعالیت‌های فرهنگی جهان اسلام (در نهادهای فرهنگی داخلی از قبیل ارشاد اسلامی و اوقاف و در نهادهای فرهنگی خارج از قبیل رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران)
- مشارکت در انجام پژوهش‌های پژوهشی و تحقیقاتی در حوزه زبان و فرهنگ عربی
- اشتغال در خبرگزاری‌ها و رسانه‌ها به عنوان نویسنده، ارزیاب و متقد متنون برنامه‌های صوتی، تصویری، رسانه‌ای
- مترجم عربی به فارسی و بالعکس خصوصاً در موضوعات تخصصی فرهنگ و علوم انسانی

شرایط و ضوابط ارائه دوره و پذیرش دانشجو:

این رشته برای دانشگاه‌های حوزوی تعریف گردیده است و تنها دانشگاه‌هایی مجوز اجرای آن را دارند که از حیث ساختار تشکیلاتی و اعضاي هيات علمی حوزوی باشند. شرایط داوطلبان برای ورود به دوره به شرح زیر است:

- دارا بودن مدرک دانش آموختگی سطح یک از حوزه‌های علمیه (برای داوطلبان پسر) یا از حوزه‌های علمیه خواهران یا جامعه الزهراء (برای داوطلبان دختر).
- پذیرفته شدن در آزمون ورودی.
- داشتن شرایط عمومی.

دروسی که طبق مصوبه ۷۹۴ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۹ جلسه شماره ۲۲۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه، هر طلبه تا اتمام سطح یک باید بگذراند، به قرار زیر است:

ردیف	عنوان	مرحله	ساعت	واحد
.۱	صرف ۱	آشنایی	۲۲	۲
.۲	صرف ۲ و ۳	شناخت	۶۴	۴
.۳	نحو ۱	آشنایی	۴۸	۳
.۴	نحو ۲ و ۴	شناخت	۲۸۸	۱۸
.۵	نحو ۵ و ۷	شناخت	۲۸۸	۱۸
.۶	بلاغت ۱	آشنایی	۳۲	۲
.۷	بلاغت ۲ و ۳	شناخت	۱۲۸	۸
.۸	تجزیه و ترکیب ۱	شناخت	۳۲	۲
.۹	تجزیه و ترکیب ۲	سلط	۶۴	۴
.۱۰	لغت	آشنایی	۳۲	۲
.۱۱	منطق ۱	آشنایی	۴۸	۳
.۱۲	منطق ۲ و ۳	شناخت	۱۹۲	۱۲
.۱۳	منطق کاربردی	شناخت	۴۸	۳
.۱۴	اصول فقه ۱	آشنایی	۹۶	۶
.۱۵	اصول فقه ۲، ۳ و ۴	شناخت	۲۸۸	۱۸
.۱۶	احکام ۱ و ۲	آشنایی	۹۶	۶
.۱۷	فقه ۱ و ۲	آشنایی	۹۶	۶
.۱۸	فقه ۳ تا ۱۰	شناخت	۸۶۴	۵۴
.۱۹	قواعد فقهیه	آشنایی	۳۲	۲
.۲۰	معارف و عقائد ۱ و ۲	آشنایی	۹۶	۶

۲۱	۶۴	شناخت	معارف و عقائد ۳ (حداثت‌نامه)
۲۲	۴۸	شناخت	معارف و عقائد ۴ (نبوت)
۲۳	۹۶	شناخت	معارف و عقائد ۵ (امامت و ولایت)
۲۴	۶۴	شناخت	معارف و عقائد ۶ (معداد)
۲۵	۴۸	شناخت	معارف و عقائد ۷ (انسان شناسی و جهان شناسی)
۲۶	۳۲	شناخت	معارف و عقائد ۸ (مباحث اجتماعی دین)
۲۷	۴۸	آشنایی	حکمت اسلامی
۲۸	۳۲	آشنایی	علوم قرآن
۲۹	۶۴	-	تجوید قرآن ۱ و ۲ (روانخوانی و تجوید قرآن)
۳۰	۲۸۸	آشنایی	آشنایی محتواهی با قرآن ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶
۳۱	۱۹۲	شناخت	اخلاق اسلامی ۱ تا ۱۲
۳۲	۳۲	شناخت	تاریخ اسلام ۱
۳۳	۶۴	شناخت	تاریخ اسلام ۲
۳۴	۳۲	شناخت	تاریخ انقلاب اسلامی
۳۵	۳۲	آشنایی	علوم حدیث
۳۶	۳۲	آشنایی	کافی
۳۷	۳۲	آشنایی	نهج البلاغه
۳۸	۳۲	آشنایی	ادعیه و زیارات
۳۹	۶۴	شناخت	زبان و ادبیات فارسی
۴۰	۳۲	آشنایی	مهارت‌های پژوهشی
۴۱	۳۲	آشنایی	روش تبلیغ و تدریس
۴۲	۳۲	آشنایی	تحقيق پایانی
۴۳	۱۲۸	-	دروس اقتضائی ۱، ۲، ۳ و ۴
جمع	۴۳۸۴		۲۷۴

معادل‌سازی دروس:

با توجه به این که برخی از دروس سطح یک حوزه‌های علمیه - که در جدول فوق فهرست شده‌اند - با تعدادی از دروس مقطع کارشناسی به ویژه دروس عمومی و زبان عربی شباهت دارند، طبق جدول زیر این دروس معادل‌سازی می‌شوند و طلبه‌دانشجویان از گذراندن آنها معاف می‌شوند:

شماره	دروس حوزوی گذرانده شده، (سطح بک)	دروس معادل‌سازی شده، دانشگاهی	نام درس	نام درس	ردیفه درس
واحد	واحد	واحد	واحد	واحد	واحد
۱	۳۹	زبان و ادبیات فارسی	زبان و ادبیات فارسی	۴	۲

۴	معارف اسلامی (۱ و ۲)	۶	معارف و عقائد (۱ و ۲)	۲۰	۲
۲	انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن	۲	تاریخ انقلاب اسلامی	۲۴	۳
۲	تاریخ اسلام	۲	تاریخ اسلام ۱	۲۲	۴
۴	اخلاقی اسلامی - آیین زندگی (اخلاقی کاربردی)	۱۲	اخلاقی اسلامی (۱ تا ۱۲)	۳۱	۵
۴	منون اسلامی (آیات و حدیث)	۴	معارف و عقائد ۳	۲۱	۶
۲	تفسیر موضوعی قرآن	۲	علوم قرآن	۲۸	۷
۲	آشنایی با نهج البلاغه	۲	نهج البلاغه	۳۷	۸
۸	صرف (۱ و ۲)	۲۴۶	صرف (۱ و ۲ و ۳) + تجزیه و ترکیب ۱	۱ و ۲ و ۸	۹
۹	نحو (۱ و ۲ و ۳)	۳۹	نحو (۱ تا ۷)	۳ و ۴ و ۵	۱۰
۲	تمرین صرف و نحو	۲	تجزیه و ترکیب ۲	۹	۱۱
۲	آواشناسی عربی و تجوید قرآن	۴	تجوید قرآن (۱ و ۲)	۲۹	۱۲
۸	علوم بلاغی (۱ و ۲)	۱۰	بلاغت (۱ و ۲ و ۳)	۷ و ۶	۱۳
۲	روش تحقیق	۲	مهارت‌های پژوهشی	۴۰	۱۴
۵۴	جمع	۹۵		جمع	

مدرک پایانی:

به فارغ‌التحصیلان این دوره، «کارشناسی زبان و فرهنگ عربی» اعطاء خواهد شد.

فصل دوم:

جداول دروس

محورهای دروس

ردیف	محورهای دروس	تعداد واحد
۱	دروس عمومی (الزامی)	۲
۲	دروس عمومی (معادل سازی شده)	۱۹
۳	دروس پایه (معادل سازی شده)	۲۱
۴	دروس تخصصی	۶۶
۵	دروس تخصصی (معادل سازی شده)	۱۴
۶	دروس اختیاری	۱۰
جمع کل		۱۳۲

(الف) دروس عمومی

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	ردیف
	عملی	نظری	مجموع			
	۲۲	۰	۲۲	۱	تریبیت بدنه ۱	۱
تریبیت بدنه ۱	۲۲	۰	۲۲	۱	تریبیت بدنه ۲	۲
	۰	۴۸	۴۸	۳	زبان و ادبیات فارسی *	۳
	۰	۲۲	۲۲	۲	معارف اسلامی ۱ *	۴
معارف اسلامی ۱	۰	۲۲	۲۲	۲	معارف اسلامی ۲ *	۵
	۰	۲۲	۲۲	۲	انقلاب اسلامی و ریشه های آن *	۶
	۰	۲۲	۲۲	۲	تاریخ اسلام *	۷
	۰	۲۲	۲۲	۲	اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم) *	۸
اخلاق اسلامی	۰	۲۲	۲۲	۲	آین زندگی (اخلاق کاربردی) *	۹
	۰	۲۲	۲۲	۲	تفسیر موضوعی قرآن *	۱۰
	۰	۲۲	۲۲	۲	آشنایی با نهج البلاغه *	۱۱
	۶۴	۲۰۴	۳۶۸	۲۱	جمع کل	

تذکر:

۱. سرفصل های دروس عمومی، همان سرفصل های مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی است.
۲. دروسی که پس از نام آنها ستاره (*) گذاشته شده است، دروس معادل سازی شده هستند که طلبه - دانشجویان از گذراندن آن معاف شده اند.

ب) دروس پایه

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش‌نیاز
			عملی	نظری	جمع	
۱	صرف ۱*	۴	۶۴	۶۴	۶۴	.
۲	صرف ۲*	۴	۶۴	۶۴	۶۴	صرف ۱
۳	نحو ۱*	۳	۴۸	۴۸	۴۸	.
۴	نحو ۲*	۳	۴۸	۴۸	۴۸	نحو ۱
۵	نحو ۳*	۳	۴۸	۴۸	۴۸	نحو ۲
۶	تمرین صرف و نحو *	۲	۶۴	۰	۶۴	صرف ۲ - نحو ۳
۷	آشناسی عربی و تجوید قرآن *	۲	۳۲	۱۶	۴۸	
جمع کل						
		۲۱	۳۸۴	۲۸۸	۹۶	

نذکر: دروسی که پس از نام آنها ستاره (*) گذاشته شده است، دروس معادل سازی شده هستند که طلبه - دانشجویان از گذراندن آن معاف شده‌اند.

ج) دروس تخصصی

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش‌بازار
			عملی	نظري	جمع	
۱	گفت و شنود ۱	۳	۲۲	۲۲	۶۴	
۲	گفت و شنود ۲	۳	۲۲	۲۲	۶۴	گفت و شنود ۱
۳	گفت و شنود ۳	۳	۲۲	۲۲	۶۴	گفت و شنود ۲
۴	گفت و شنود ۴	۳	۲۲	۲۲	۶۴	گفت و شنود ۳
۵	آزمایشگاه زبان عربی ۱	۲	۰	۲۲	۲۲	
۶	آزمایشگاه زبان عربی ۲	۲	۰	۲۲	۲۲	آزمایشگاه زبان عربی ۱
۷	آزمایشگاه زبان عربی ۳	۲	۰	۲۲	۲۲	آزمایشگاه زبان عربی ۲
۸	قرائت متون قدیمی عرب	۲	۰	۲۲	۲۲	
۹	قرائت متون معاصر عربی	۲	۰	۲۲	۲۲	قرائت متون قدیمی عرب
۱۰	نگارش ۱	۲	۰	۲۲	۲۲	
۱۱	نگارش ۲	۲	۰	۲۲	۲۲	نگارش ۱
۱۲	نگارش ۳	۲	۰	۲۲	۲۲	نگارش ۲
۱۳	فن ترجمه	۲	۰	۲۲	۲۲	
۱۴	ترجمه از عربی به فارسی	۲	۰	۲۲	۲۲	فن ترجمه
۱۵	ترجمه از فارسی به عربی	۲	۰	۲۲	۲۲	ترجمه از عربی به فارسی
۱۶	ترجمه شفاهی	۲	۰	۲۲	۲۲	ترجمه از فارسی به عربی
۱۷	قراءت روزنامه و مجلات عربی ۱	۲	۰	۲۲	۲۲	
۱۸	قراءت روزنامه و مجلات عربی ۲	۲	۰	۲۲	۲۲	قراءت روزنامه و مجلات عربی ۱
۱۹	روش سخنرانی ۱	۲	۲۲	۱۶	۴۸	
۲۰	زبان تخصصی	۲	۰	۲۲	۲۲	روش سخنرانی ۱
۲۱	مقاله آزاد فرهنگی - دینی	۲	۰	۲۲	۲۲	زبان تخصصی
۲۲	متون اسلامی (آیات و حدیث) *	۲	۰	۶۴	۶۴	مقاله آزاد فرهنگی - دینی
۲۳	علوم بلاغی ۱*	۲	۰	۶۴	۶۴	متون اسلامی (آیات و حدیث) *
۲۴	علوم بلاغی ۲*	۲	۰	۶۴	۶۴	علوم بلاغی ۱*
۲۵	روش تحقیق *	۲	۰	۲۲	۲۲	علوم بلاغی ۲*
۲۶	تاریخ معاصر جهان عرب	۲	۰	۲۲	۲۲	روش تحقیق *
۲۷	نظام سیاسی اسلام	۲	۰	۲۲	۲۲	تاریخ معاصر جهان عرب
۲۸	نظام سیاسی کشورهای عربی	۲	۰	۲۲	۲۲	نظام سیاسی اسلام
۲۹	اندیشه اسلامی معاصر جهان اسلام (ایران، هند، تامان)	۲	۰	۲۲	۲۲	نظام سیاسی کشورهای عربی

	۰	۲۲	۲۲	۲	اندیشه اسلامی معاصر جهان اسلام (آفریقا)	۲۰
	۰	۲۲	۲۲	۲	ادیان و مذاهب جهان عرب	۲۱
	۰	۲۲	۲۲	۲	نظام اقتصادی اسلام و جهان عرب	۲۲
	۰	۲۲	۲۲	۲	فرهنگ و تقدیم اسلامی	۲۳
	۰	۲۲	۲۲	۲	نظام اجتماعی اسلام	۲۴
	۰	۲۲	۲۲	۲	روش شناسی مطالعات فرهنگی - دینی	۲۵
	۱۶۰	۱۴۰۰	۱۳۶۰	۸۰	جمع کل	

تذکرہ:

- دروس ردیف ۱ تا ۲۱ از جدول فوق، به زبان عربی ارائه خواهد شد.
- در ارائه دروس ردیف‌های ۲۵ تا ۲۶، اولویت ارائه به زبان عربی است.
- دروسی که پس از نام آنها ستاره (*) گذاشته شده است، دروس معادل سازی شده هستند که طلبی - دانشجویان از گذراندن آن معاف شده‌اند.

د) دروس اختیاری

توضیحات	پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	ردیف
		عملی	نظری	جمع			
		۰	۲۲	۲۲	۲	کاربرد کامپیووتر در قرائت و ترجمه متون اسلامی	۱
		۰	۲۲	۲۲	۲	فرهنگ‌نگاری	۲
ترجمه همزمان		۰	۲۲	۲۲	۲	ترجمه همزمان پیشرفته	۳
		۰	۲۲	۲۲	۲	فلسفه دین	۴
		۰	۲۲	۲۲	۲	ادیات متعهد	۵
		۰	۲۲	۲۲	۲	بیان شفاهی داستان	۶
		۰	۲۲	۲۲	۲	تبیغ و ارتباطات	۷
		۰	۲۲	۲۲	۲	جغرافیای سیاسی شیعه در جهان عرب	۸
روش سخنرانی ۱		۲۲	۱۶	۴۸	۲	روش سخنرانی ۲	۹
		۰	۲۲	۲۲	۲	آشنایی با لهجه‌های عربی	۱۰
		۲۲	۳۰۴	۳۳۶	۲۰	جمع کل	

تذکر:

- ۱- اولویت ارائه درس‌های فوق، به زبان عربی خواهد بود.
- ۲- از واحدهای مذکور در این جدول، تنها ده (۱۰) واحد مناسب با شرایط کادر هیات علمی و تدریس، و زمینه‌ها و نیازهای دانشجویان، ارائه خواهد گردید.